

5 Značilnosti potovalnega ravnanja mlajših slovenskih turistov

Dejan Cigale, Martina Herič, Sandra Kavčič, Miha Varga

Globalni turizem v zadnjih desetletjih beleži bolj ali manj kontinuirano rast. Med državami, ki generirajo pomembne turistične tokove, se postopoma uveljavljajo tudi tiste zunaj evropskega in severnoameriškega prostora. Hkrati notranja heterogenost turizma vpliva na to, da se razvijajo različne oblike turizma in vanj vključujejo zelo različne skupine prebivalstva (glede na socio-ekonomski status, demografske in etnične značilnosti, motive ...).

Turistične potrebe in ravnanje se spreminjajo tudi s starostjo in temu se prilagaja tudi turistična ponudba. Zaradi posebnosti povpraševanja in ponudbe, povezanih s turisti iz različnih starostnih skupin, govorimo tudi o turizmu starejših (seniorskem turizmu) ali pa na drugi strani o mladinskem turizmu. Za Slovenijo o pomenu slednjega pričajo rezultati rednih anketnih raziskav Statističnega urada RS (v nadaljevanju SURS), ki opozarjajo na nadpovprečno turistično aktivnost mlajšega prebivalstva. Tako je v letu 2012 odšlo na vsaj eno zasebno turistično potovanje 63,6 % prebivalcev Slovenije, med osebami iz starostnega razreda 15–24 let pa je bil ta delež kar 82,8 % (Udeležnost prebivalcev na turističnih ..., 2014).

Mladinski turizem je v strokovni literaturi razmeroma redko obravnavan. Kljub temu je bil deležen proučevanja že z različnih zornih kotov. Ena najbolj temeljitih tovrstnih raziskav (Richards, Wilson, 2004) je vključila anketirance iz različnih držav, med drugimi tudi iz Slovenije. Raziskava je pojav obravnavala na razmeroma zelo celovit način, pri čemer so bile pozornosti deležne tako značilnosti mladih turistov kot njihovo ravnanje v času potovanja. S posameznimi značilnostmi mladinskega turizma so se ukvarjali še nekateri drugi avtorji, pri tem pa so bile obravnavane tako raznolike vsebine, kot npr. potovalni motivi neodvisnih mladih turistov (Perrett, 2007), razlike med mladimi turisti, ki letujejo doma ali v tujini (Carr, 2002), učinek družbenih medijev ter informacijskih in komunikacijskih tehnologij na mladinski turizem (Bizirgianni, Dionysopoulou, 2013) ali pa vpliv plesne glasbe na mlade turiste pri izbiri turističnih destinacij (Sellars, 1998).

Oznaka »mladinski turizem« se nanaša le na eno izmed demografskih značilnosti turistov, glede na druge značilnosti (npr. motive turistov, vrsto obiskanega območja ...) pa bi lahko v zvezi z mladimi turisti govorili tudi o kulturnem, pustolovskem, obmorskem ... turizmu. Mladinski turizem se v precejšnji meri navezuje tudi na t. i. nahrbtnikarski turizem ali popotništvo. Kot namreč ugotavlja Sørensen (2003), je večina nahrbtnikarjev stara med 18 in 33 let, pri čemer je vtis, da jih največ sodi v starostno kategorijo 22–27 let. Kolikšen je delež nahrbtnikarskih turistov (popotnikov) znotraj mladinskega turizma iz razpoložljive literature ni mogoče razbrati, v vsakem primeru pa je znotraj mlajše populacije ta oblika turizma bolj pomembna kot pri katerikoli

drugi starostni skupini. Enotnega poimenovanja te oblike turizma ni in v slovenščini se običajno govori o turizmu nahrbtnikarjev, nahrbtnikarskem turizmu, nahrbtnikarstvu ali popotništvu (npr. Vodopivec, 2004; Titan, 2009; Batinič, 2011; Kravanja, 2013). Tudi prej omenjena mednarodna raziskava mladinskega turizma (Richards, Wilson, 2004) je pokazala razlike v samoopredelitvi (oz. samopoimenovanju) med mlajšimi turisti. V Sloveniji je bila najpogostejša samoopredelitev za nahrbtnikarje (»backpackers«; Richards, Wilson, 2004, str. 18).

Uvodoma zapisana trditev o skromni proučenosti mladinskega turizma še v večji meri velja za Slovenijo. Ne glede na to je v preteklih letih nastalo nekaj del (zlasti diplomskih del), ki so se ukvarjala s to tematiko, omeniti pa kaže tudi Koncept razvoja mladinskega turizma v Republiki Sloveniji (2006), katerega naročnik je bil Urad RS za mladino, saj priča o tem, da je ta oblika turizma deležna pozornosti s strani državne turistične politike. Na splošno pa vendarle velja, da ostaja to področje razmeroma slabo proučeno. Tako je bil namen na tem mestu predstavljene raziskave prispevati k oblikovanju bolj celovite podobe o mladinskem turizmu v Sloveniji. Pri tem je bil poudarek tudi na tistih značilnostih, o katerih redne raziskave Statističnega urada Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) o turističnih potovanjih slovenskega prebivalstva (Ekonomsko področje, 2014) ne govorijo in katerih večinoma niso obravnavale niti maloštevilne raziskave o mladinskem turizmu v Sloveniji.

V okviru tega je bila pozornost namenjena nekaterim osnovnim značilnostim turističnega ravnanja mlajših slovenskih turistov, ki so med drugim vključevale udeležbo na turističnih potovanjih, uporabljena prometna sredstva, značilnosti potovalnih skupin, dejavnosti na turističnem potovanju ter število in vrste obiskanih turističnih krajev. Informacije so bile pridobljene s pomočjo anketne raziskave. Kot je bilo omenjeno, lahko pri turističnem ravnanju mlajše populacije v nadpovprečni meri opazimo tiste lastnosti, ki se navezujejo na pojav nahrbtnikarskega turizma ali popotništva (tj. daljše trajanje turističnega potovanja, obisk večjega števila turističnih ciljev znotraj enega samega potovanja, lastna organizacija potovanja, fleksibilnost itinerarija ...; gl. npr. Sørensen, 2003; O'Reilly, 2006). Ob upoštevanju tega se je raziskava posvetila tudi vprašanju, v kolikšni meri so pri turističnih potovanjih anketirancev prisotne omenjene značilnosti. V navezavi na to so bile primerjane značilnosti dveh skupin anketirancev, ki se med sabo razlikujeta po vrsti zadnjega daljšega turističnega potovanja (tj. tistega, ki je vključevalo vsaj štiri prenočitve). Prvo skupino so tvorili tisti, ki so v okviru tega potovanja prenočevali v več krajih in si potovanje organizirali sami, drugo pa vsi ostali anketiranci.

5.1 Starostna opredelitev mladinskega turizma

Mladinski turizem je vrsta turizma, katerega ciljna skupina je mladina. Skupna študija Svetovne mladinske, študentske in izobraževalne potovalne organizacije (WYSE Travel Confederation) ter Svetovne turistične organizacije Združenih narodov (UNWTO) iz leta 2005 je pokazala, da posamezne nacionalne turistične organizacije različno tolmačijo pojem mladinskega turizma. Pojavila so se znatna odstopanja v starostnih opredelitvah mladine: ponekod so uporabili starostne meje 16–24 let, drugje 16–29 let, v nekaterih primerih celo 16–35 let (Youth Travel Matters ..., 2008).

Na splošno naj bi v Sloveniji za mlade veljali tisti med 14. in 27. letom starosti oziroma med 15. in 29. letom starosti (Vertot, 2009, str. 11), v EU pa med mlade večinoma uvrščajo osebe med 15. in 25. letom starosti ali tudi do 30. leta (Vertot, 2009, str. 11). V Sloveniji so bile najbolj številne raziskave, ki so se ukvarjale z mladinskim turizmom le posredno, saj so obravnavale potovalne navade študentov, zato se niso soočale z vprašanjem starostne opredelitve mladih turistov oziroma mladinskega turizma. Kot primer lahko navedemo deli avtorjev Gostiše (1999) in Pavliča (2013). Kozlovič (2007) je v svojem diplomskem delu okvir mladinskega turizma omejila s starostjo med 18 in 25 let.

Slika 5.1: Mladinski hoteli so posebna oblika nastanitvenih objektov, ki je namenjena prvenstveno mlajšim turistom. (foto: M. Herič)

Doslej zapisano opozarja, da pojav mladinskega turizma ni navezan le na demografske spremenljivke. Danes se tako uporablja več kriterijev za opredelitev mladinskega turizma, pri čemer starost ne igra izključne vloge, temveč je le eden izmed kriterijev. K temu napeljuje tudi dejstvo, da so se spremenili sociološki, gospodarski in kulturni vidiki mladih. Pomembnejše spremembe so (Nova spodbuda za evropsko mladino ..., 2002):

- Mladost traja dlje, saj pod pritiskom gospodarskih (npr. zaposljivost, brezposelnost) in družbeno-kulturnih dejavnikov mladi v povprečju kasneje dosežejo različne življenjske stopnje (npr. konec formalnega izobraževanja, prva zaposlitev, ustvarjanje družine).
- Vedno večje je prepletanje različnih življenjskih vlog (poleg študentskih obveznosti tudi družinske obveznosti, služba, obenem lahko živijo tudi pri starših).

- Življenjske poti so vedno manj premočrtne in vedno bolj individualne, vedno manj je načrtovanih karier, porok in družin.
- Demografski trendi kažejo na upadanje števila mladih, a vseeno teoretično ne pričakujemo padca števila mladih gostov, saj naj bi v prihodnosti zaradi stila življenja potovalo več mladih kot do sedaj.

V našem delu smo mlade omejili s 15. in 29. letom starosti. S tem je zajet tisti segment mladih, ki se že samostojno odloča o izbiri destinacije, načinu potovanja in porabi lastnih sredstev, hkrati pa se po različnih značilnostih razlikuje od starejših starostnih skupin. Takšna starostna opredelitev mlade populacije je bila prisotna še v nekaterih drugih primerih (npr. Youth Market ..., 2014). Enake starostne meje (15–29 let) je uporabil tudi Eurostat v svoji publikaciji o mladih v Evropi (Youth in Europe ..., 2009).

5.2 Izvedba anketne raziskave

Podatki za pričujočo raziskavo so bili zbrani s pomočjo spletne ankete. Odločitev za takšno anketiranje je bila pogojena z danimi časovnimi in finančnimi možnostmi. Prednosti takšnega anketiranja so povezane z manjšo porabo časa, nižjimi stroški ter lažjo obdelavo, saj ni potrebe po ročnem vnosu podatkov (Medlin, Roy, Chai, 1999). Na drugi strani neenakomeren dostop do interneta vpliva na težave z zagotovitvijo ustreznega vzorca (Selwyn, Robson, 1998; Couper in sod., 2007), res pa to velja tudi za druge načine anketiranja (npr. telefonsko). Poleg tega je ta problem pri mlajši generaciji manj prisoten. Se pa zavedamo, da je to lahko vplivalo na manjšo reprezentativnost rezultatov. Primerjave spletnega anketiranja z drugimi oblikami anketiranja (glede stopnje odziva, značilnosti anketirane populacije, zanesljivosti rezultatov ...) niso dale enoznačnih ugotovitev (gl. npr. Braunsberger, Wybenga, Gates, 2007; Nagelhout in sod., 2010; Shin, Johnson, Rao, 2012).

Anketiranje je bilo izvedeno konec leta 2013, anketiranci pa so bili povabljeni k sodelovanju prek družabnih omrežij, po elektronski pošti in na nekaterih spletnih forumih. Odzvalo se je 395 anketirancev v starosti 15–29 let. Prevladovali so anketiranci z dokončano srednješolsko izobrazbo (53,2 %), sledili pa so anketiranci z višje- in visokošolsko izobrazbo (40,3 %). Oba deleža sta višja kot v celotnem slovenskem prebivalstvu te starosti (l. 2013 je bilo med osebami v starosti 15–29 let 45,1 % tistih s srednjo izobrazbo in 14,6 % višje- in visokošolsko izobraženih). Nezadostna je bila zlasti zastopanost oseb z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo (njihov delež v celotni slovenski populaciji starosti 15–29 let je 29,9 %, v našem vzorcu pa le 3,0 %), pa tudi oseb z nižjo ali srednjo poklicno izobrazbo (3,5 % namesto 10,4 %). Socio-demografske značilnosti anketirancev opozarjajo na to, da je za anketirano populacijo značilna nadpovprečna izobraženost v primerjavi s slovensko populacijo iste starosti. Potemtakem odražajo v nadaljevanju predstavljeni rezultati predvsem ravnanje mlajše, bolj izobražene slovenske populacije z dostopom do spleta.

Dobljene odgovore o udeležbi na turističnih potovanjih za starostno kategorijo 15–24 let smo primerjali z odgovori anketirancev iste starosti, ki jih je objavil SURS

(Udeleženosť prebivalcev na turističnιh ..., 2014). Raziskava SURS je bila precej bolj velikopotezno zastavljena in izvedena na slučajnem vzorcu 1760 državljanov Slovenije. Tako je med prebivalci Slovenije v starosti 15–24 let šlo na zasebno (neposlovno) turistično potovanje v l. 2012 82,2 % vseh, med našimi anketiranci enake starosti pa 88,9 %. Na zasebno turistično potovanje, ki je vključevalo vsaj štiri prenočitve, je šlo v l. 2012 68,7 % prebivalcev Slovenije, starih 15–24 let, med našimi anketiranci pa kar 80,2 %. Ker so podatki SURS pokazali na pozitivno povezavo udeležbe na potovanjih z izobrazbo (Udeleženosť prebivalcev na turističnιh ..., 2014), lahko tudi višjo udeležbo, ki jo je pokazala naša anketa, povežemo s tem dejavnikom. Razlike v rezultatih med obema raziskavama niso zelo velike in vsaj v grobem ostajajo v podobnih okvirih, kar bi lahko govorilo o tem, da je – kljub določenim pomanjkljivostim vzorca – tudi naša anketa dokaj uspešno zajela turistično ravnanje slovenskih mlajših turistov.

5.3 Dosedanja proučevanja mladinskega turizma v Sloveniji

Mladinski turizem je bil v Sloveniji v strokovni literaturi razmeroma redko obravnavan. Kljub temu je že nastalo nekaj del, ki so obravnavala tematiko mladinskega turizma in z njim povezanih pojavov, npr. študentskih potovanj, popotništva ali nahrbtnikarstva ... Eno izmed prvih tovrstnih del je bila raziskava Gosarja (1989), ki se je osredotočila na potovanja študentov geografije. Podatki so bili zbrani s pomočjo anketne raziskave o počitniških navadah študentov. Med drugim je raziskava pokazala, da jih je več kot tri četrtine počitnikovalo v radiju 500 km. Najbolj obiskana so bila turistična središča v Slovenskem Primorju in Zahodni Istri (Poreč, Portorož, Pula), študenti višjih letnikov pa so se pogosteje odpravljali na potovanja po Dalmaciji in po svetu (Gosar, 1989).

Na obravnavano temo je nastalo tudi kar nekaj diplomskih del. Gostiša (1999) se je ukvarjala z značilnostmi turističnιh potovanj študentov, kot so npr. prostorska usmerjenosť potovanj, njihova sezonska razporeditev, vrsta izbranih nastanitvenih objektov, motivacija potovanj ... Z zelo podobno tematiko, in sicer na primeru študentov Univerze na Primorskem, se je ukvarjalo tudi noveše delo Pavliča (2013). Filej (2011) je analiziral stanje turizma in mladinskih hotelov na slovenskem turističnem trgu. Delo sprva opredeli mladinski turizem v sklopu trajnostnega razvoja, nato opiše potovalne navade Slovencev in analizira trg tovrstne turistične ponudbe v Sloveniji. Kasneje prouči možnosti za nastanek ekološkega mladinskega hotela v Goriških brdih. Splošne trende v popotništvu, potovalne prakse in značilnosti popotništva je obravnavala Venekova (2007) v svojem delu »Popotništvo kot potrošna praksa v postmoderni«. Kozlovičeva (2007) je v empiričnem delu svoje raziskave prikazala rezultate ankete, ki je zajela dve starostni skupini: populacijo med 18. in 25. letom (mlade) ter populacijo, starejšo od 60 let (večinoma upokoјence). Tudi ta raziskava je pokazala večjo turistično aktivnosť mlajše populacije. Pripadniki mlajše generacije pogosteje odhajajo na daljša potovanja izven Slovenije, kjer v sklopu enega potovanja obiščejo več krajev, medtem ko se starejši raje odločajo za organizirana potovanja po Sloveniji.

5.4 Mladinski turizem v Sloveniji in razpoložljivi statistični podatki

Statističnih podatkov o mladinskem turizmu v Sloveniji praktično ni, čeprav SURS v okviru rednih raziskav o turističnih potovanjih slovenskega prebivalstva (Ekonomsko področje, 2014) predstavlja nekatere podatke tudi po posameznih starostnih skupinah, med drugim tudi za skupino 15–24 let. Poleg tega vsaj nekaj informacij o mladinskem turizmu nudijo statistični podatki o turističnem obisku v mladinskih hotelih (Nastanitvena statistika, letni podatki ..., 2014), ki bodo na kratko predstavljeni v nadaljevanju. Treba pa je poudariti, da mladi turisti prenočujejo tudi v drugih vrstah nastanitvenih zmogljivosti.

Mladinske hotele v Sloveniji večinoma obiskujejo tuji gostje, ki prispevajo okoli 80 % prihodov turistov. Obisk mladinskih hotelov narašča v vsem obdobju (2010–2013), za katero so na voljo tovrstni podatki. Število prihodov turistov se je povečalo s 45.730 l. 2010 na 89.676 l. 2013, kar je predstavljalo povečanje deleža z 1,5 % na 2,6 % vseh prihodov v državi.

Na tem mestu nas zanimajo turistična potovanja mlajših slovenskih državljanov, zato so relevantni le podatki, ki govorijo o prihodih domačih turistov oziroma o domačih prenočitvah v mladinskih hotelih. Domačih prihodov je samo okrog ena petina vseh (16.572 oziroma 18,5 % l. 2013). Velika večina prihodov domačih turistov v mladinskih hotelih je zgoščena v gorskih (26,6 %), mestnih (23,3 %) in obmorskih (20,5 %) občinah. Takšna razporeditev je deloma povezana tudi s prostorsko razporeditvijo zmogljivosti in ne zgolj z interesi slovenskih turistov v mladinskih hotelih. Razlike med slovenskimi in tujimi turisti (in posebnosti motivov mladih slovenskih turistov) pridejo do izraza zlasti pri Ljubljani, kjer je sicer več kot četrtnina tovrstnih zmogljivosti (27,3 %), v katerih pa je bilo l. 2013 zabeleženih le 7,7 % prenočitev slovenskih turistov v mladinskih hotelih.

Značilna je precejšnja sezonskost turističnega obiska, saj je v zgolj dveh mesecih (julij in avgust) zabeležena četrtnina letnega števila prenočitev slovenskih turistov v mladinskih hotelih (25,2 % l. 2013) (Nastanitvena statistika, mesečni ..., 2014).

5.5 Značilnosti potovalnega ravnanja anketirancev

V nadaljevanju bodo predstavljeni nekateri pomembnejši rezultati anketne raziskave. Najprej bo pozornost namenjena udeležbi na turističnih potovanjih in njihovim značilnostim, kot so npr. trajanje potovanj, vrsta potovalne skupine, obiskani kraji ..., kasneje pa bodo predstavljene izbrane značilnosti potovanj dveh skupin anketirancev, ki se med seboj razlikujeta po organizaciji zadnjega daljšega turističnega potovanja (samostojno ali s pomočjo turistične agencije) in glede na to, ali je njihovo turistično potovanje vključevalo le bivanje v enem samem kraju, ali pa je šlo za počitnice, v okviru katerih so anketiranci prenočevali v vsaj dveh krajih. Anketiranci iz teh dveh skupin so bili tudi primerjani med seboj glede na trajanje potovanja, aktivnosti na potovanju in velikost potovalne skupine. Pri tem je bil uporabljen χ^2 preskus, izračunan pa je bil tudi kontingenčni koeficient (kot mera stopnje povezanosti).

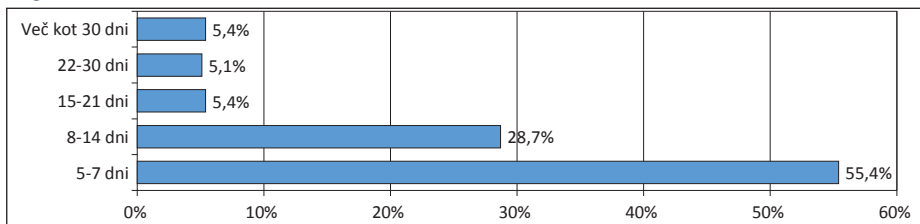
5.5.1 Udeležba na turističnih potovanjih

Velika večina anketirancev (89,6 %) je v obdobju zadnjih 12 mesecev bila na turističnem potovanju, na katerem so vsaj enkrat prenočili zunaj domačega kraja in ni bilo poslovno potovanje. 80,5 % jih je bilo na turističnem potovanju, ki je vključevalo vsaj štiri prenočitve, 52,7 % pa jih je bilo v zadnjem letu na tovrstnem potovanju vsaj dvakrat. Takšna potovanja bodo v nadaljevanju označena kot daljša turistična potovanja. Tudi med anketiranci, ki v zadnjem letu niso bili na nobenem turističnem potovanju, je bilo več kot tri četrtine (75,6 %) tistih, ki so se vsaj enega daljšega turističnega potovanja udeležili v zadnjih treh letih. Potemtakem imamo opravka s turistično zelo aktivno populacijo.

5.5.2 Značilnosti turističnih potovanj

Zadnja večdnevna potovanja, ki so vključevala vsaj štiri prenočitve, so bila večinoma razmeroma kratka. Nekaj več kot polovica (55,4 %) je bilo anketirancev, ki so bili na potovanju 5–7 dni, dobra četrtina (28,7 %) pa jih je bilo na turističnem potovanju, ki je trajalo med 8 in 14 dni. Tisti, ki so bili na poti več kot dva tedna, so bili v izraziti manjšini; bilo jih je le nekaj več kot 15 %.

Slika 5.2: Trajanje zadnjega turističnega potovanja, ki je vključevalo vsaj štiri prenočitve (delež odgovorov v %).

Prevladovala so turistična potovanja, pri organizaciji katerih turistične agencije niso sodelovale. Tako je kar 81 % anketirancev potovalo v lastni režiji, brez kakršnegakoli posredovanja turističnih agencij. 14 % anketirancev je turistična agencija potovanje organizirala v celoti, 4,8 % pa deloma. Med slednjimi je bilo največ tistih (61,1 %), ki jim je agencija organizirala le nastanitev.

Večina anketirancev je počitnikovala z znanci, prijatelji in sorodniki (42,3 %), kar je bilo glede na starost anketirancev pričakovano. Če zraven priključimo še tiste, ki so bili na dopustu s partnerjem (26,8 %) ali družino (14,3 %), se skupen delež odgovorov povzpne nad 80 %. Ostali so potovali sami (5,6 %), v okviru turističnih skupin (6,6 %) in na druge načine.

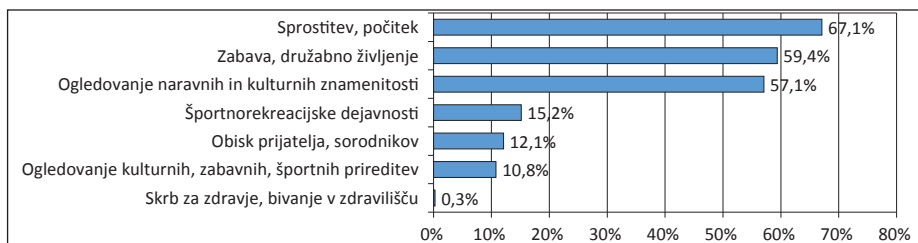
Glede velikosti potovalne skupine rezultati ankete kažejo, da je največ anketirancev na zadnjem daljšem turističnem potovanju potovalo v dvoje (33,9 %) oziroma v skupini 3–5 ljudi (33,9 %). Le dobra četrtina je bila takih, ki so potovali v večjih skupinah (23,2 %) oziroma sami (5,6 %). Dobljeni odgovori nazorno pričajo o tem, da so

turistična potovanja izrazito družabna aktivnost in to ne glede na vrsto turističnega potovanja ali izbrano ciljno območje.

Več kot polovica anketirancev (54,1 %) je svoje zadnje turistično potovanje preživela v obmorskem kraju, 22,2 % v mestu, 17,6 % pa v več različnih krajih. Bistveno manj je bilo tistih, ki so ga preživeli v gorskih ali zdraviliških krajih. Najbolj pogosto obiskana država je bila Hrvaška, ki je hkrati tudi najbolj pogosto obiskana država vseh slovenskih prebivalcev (Turistična potovanja po značilnostih ..., 2014). Med vsemi navedbami držav zajema Hrvaška kar 27,8 % in na Hrvaškem kot edini ali eni izmed obiskanih držav je bilo na zadnjem daljšem turističnem potovanju kar 35,2 % vseh anketirancev, kar je bistveno več kot v katerikoli drugi državi. Slednje velja tudi za Slovenijo, ki je med anketiranci za daljša turistična potovanja očitno manj zanimiva. V okviru zadnjega daljšega turističnega potovanja jo je obiskalo le 4,8 % anketirancev. Tako je zaostala tudi za Italijo, ki jo je obiskalo 6,1 % anketirancev.

Zanimalo nas je tudi, ali so anketiranci v državi, kjer so preživeli zadnji dopust, bivali prvič, ali pa so tam bili že pred tem. Nekaj več kot 55 % jih je odgovorilo, da so bili v obiskani državi že pred tem, med njimi pa jih je največ dopustovalo na Hrvaškem. Dobra tretjina jih je v državi dopustovanja bila prvič, nekaj pa je bilo tudi takih, ki so zadnji dopust preživljali v več državah, pri tem pa so v nekaterih bili prvič, v drugih pa ne. Domnevati je mogoče, da se motivi anketirancev v enem in drugem primeru razlikujejo. To potrjujejo tudi dobljeni odgovori, saj je v primeru ponovnega obiska že pred tem obiskane države precej manjša vloga želje po ogledovanju različnih turističnih znamenitosti ter spoznavanju novih krajev. Tako je ogledovanje naravnih in kulturnih znamenitosti kot glavno dejavnost (ali eno izmed glavnih) na zadnjem daljšem turističnem potovanju navedlo 84,3 % anketirancev, ki so državo dopustovanja izbrali prvič, ter samo 35,8 % tistih, ki so v obiskani državi že bili.

Slika 5.3: Dejavnosti anketirancev na dopustu/turističnem potovanju (v % anketirancev, ki so izbrali posamezen odgovor).

Na splošno je bila najpomembnejša dejavnost anketirancev na dopustu oziroma turističnem potovanju »sprostitve in počitek«. Dve tretjini anketirancev (67,1 %) se je tako na pot podalo z željo, da si v novem okolju spočije od napornega vsakdana. Nekoliko manj je bilo tistih, ki so za glavno dejavnost (ali eno izmed glavnih) izbrali zabavo in družabno življenje (59,4 %) oziroma ogledovanje naravnih in kulturnih znamenitosti (57,1 %). Precej manj pogoste so bile športnorekreacijske dejavnosti (15,2 %), ostale dejavnosti pa so bile še bolj v ozadju.

5.5.3 Izbrane značilnosti potovalnega ravnanja anketirancev glede na prenočevanje v enem ali več krajih

Posebno pozornost smo namenili tudi prostorskemu ravnanju in mobilnosti anketirancev v okviru zadnjega daljšega turističnega potovanja, ki se med drugim odraža tudi v številu obiskanih krajev (krajev prenočevanja), pa tudi v izletniški aktivnosti oziroma ogledovanju različnih turističnih zanimivosti. Informacij o tem redne statistične raziskave ne dajejo, gre pa za značilnosti, ki pomembno vplivajo na prostorsko razporeditev in naravo turističnih učinkov.

Glede na to, ali je šlo na zadnjem daljšem turističnem potovanju za prenočevanje samo v enem ali pa v več krajih, so prevladovali anketiranci, ki so prenočevali le v enem kraju. Teh je bilo 57,9 %, medtem ko so ostali (42,1 %) prenočevali v več krajih. Takšen rezultat je mogoče povezati tudi s prevlado klasičnih obmorskih počitnic, pri katerih motivi večinoma ne vključujejo želje videti čim več novega, temveč so osredotočeni na sprostitev, zabavo in počitek. V takem primeru ni nikakršne potrebe po bivanju v več krajih, z njim povezana poraba dodatnega časa (za pot v drug kraj in menjavo nastanitvenega objekta) pa bi predstavljala le nepotrebno breme in stroške.

Potovalno ravnanje anketirancev, ki so prenočevali v enem samem kraju

Anketirance, ki so v času dopusta/počitnic bivali le v enem kraju, smo vprašali o prevoznem sredstvu, ki so ga uporabili za pot do cilja. Pričakovano jih je največ, kar 59 %, do ciljnega območja potovalo z osebnim avtomobilom, presenetljivo velik pa je bil delež tistih, ki so potovali z letalom, in sicer kar 22,5 %. Visok delež slednjih lahko pripišemo ugodnim cenam nizkocenovnih letalskih prevoznikov in časovni prilagodljivosti mladih turistov, ki si lažje izberejo čas potovanja, ko so na voljo nižje cene letalskih vozovnic. Ostali so potovali z avtobusom, vlakom ali drugimi prevoznimi sredstvi.

Tisti anketiranci, ki so do cilja potovali z avtom ali avtodomom, so bili povprašani tudi po tem, ali so potovali naravnost do cilja ali pa so vmes naredili kakšen postanek. Največ, kar dve tretjini (67,6 %), se jih je na poti do cilja ustavilo le zaradi nujnih potreb, kot so hrana, pijača in WC, samo 18,4 % pa jih je med potjo naredilo postanek ali ovinek za ogled znamenitosti. Ostali (14,0 %) so šli do turističnega kraja povsem brez postankov. Takšen rezultat je tudi posledica relativne bližine in hitre dostopnosti najbolj obiskanih ciljnih območij.

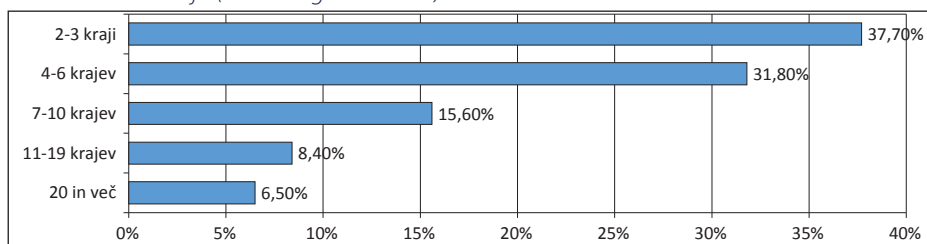
Tretjina anketirancev iz te skupine (33,9 %) se je večinoma zadrževala le v soseščini nastanitvenega objekta, dve tretjini (66,1 %) pa si je v kraju počitnikovanja ogledovalo različne turistične zanimivosti; pri tem so nekateri uporabljali javni prevoz (29,3 %), večina pa si je znamenitosti ogledovala peš (63,4 %).

Takšni odgovori pričajo o tem, da je tudi za tiste anketirance, ki so dopust preživljali v enem samem kraju, značilna dokajšnja prostorska mobilnost, ki je povezana z obiskovanjem raznovrstnih turističnih znamenitosti, in sicer predvsem tistih, ki so v tolikšni bližini nastanitvenega objekta, da jih je mogoče obiskovati tudi peš. Glede na to, da so med anketiranci iz te skupine izrazito prevladovali tisti, ki so bivali v obmorskem kraju, to potrjuje pomen prisotnosti turistične ponudbe, ki presega okvire tako imenovanega 3S turizma (ki temelji na privlačnosti morja, peska in sonca).

Potovalno ravnanje anketirancev, ki so prenočevali v več krajih

V okviru zadnjega daljšega turističnega potovanja je 42,1 % anketirancev prenočilo v vsaj dveh krajih. Med njimi je bilo največ tistih, ki so bivali v dveh ali treh krajih, nekaj manj jih je prenočevalo v 4–6 krajih, slaba tretjina pa jih je na poti bivala v več kot sedmih krajih. Veliko število tistih, ki so bivali v več kot sedmih krajih, opozarja na nemajhno število daljših potovanj, ki bi jih verjetno lahko v številnih primerih označili z izrazom popotništvo ali nahrbtnikarski turizem.

Slika 5.4: Število krajev prenočevanja pri anketirancih, ki so na turističnem potovanju prenočili v več kot enem kraju (deleži odgovorov v %).

Največ anketirancev, kar 47,3 %, je med kraji bivanja potovalo z avtobusom, medtem ko je zastopanost lastnega osebnega avtomobila (29,7 %), vlaka (27,9 %), letala (24,2 %) in najetega avtomobila (21,2 %) bila dokaj podobna. Zelo skromno sta bila kot prevozno sredstvo zastopana kolo (6,1 %) in motor (2,4 %). Zlasti pri nadpovprečno dolgih potovanjih so anketiranci pogosto uporabljali več različnih prometnih sredstev, in sicer v odvisnosti od prometnih povezav med kraji, ki so jih želeli obiskati.

Nekaj več kot 70 % anketirancev je v kakšnem od obiskanih krajev bivalo vsaj tri dni, medtem ko ostali nikjer niso ostali tako dolgo. Tisti, ki so v kraju bivanja ostali vsaj tri dni, so bili povprašani še po tem, ali so se v tem času zadrževali le v kraju, kjer so prenočevali, ali pa so obiskovali tudi njegovo okolico. Preko štiri petine vprašanih (81,2 %) je vsaj enkrat odšlo na izlet v okolico, le dobrih 18 % pa je bilo tistih, ki so se zadrževali samo v kraju bivanja. Primerjava z odgovori anketirancev, ki so na zadnjem daljšem turističnem potovanju bivali samo v enem kraju, priča o manjši izletniški aktivnosti slednjih. Potemtakem je za anketirance, ki so prenočevali v več krajih, značilna nadpovprečna prostorska mobilnost večji del potovanja – tudi takrat, ko ne menjajo kraja prenočevanja.

5.5.4 Razlike med »popotniki« in drugimi anketiranci

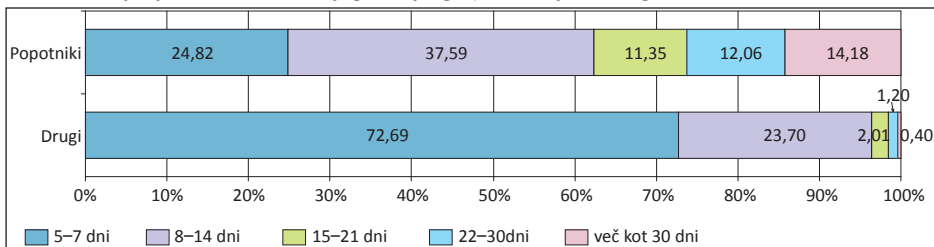
Kot že omenjeno, je mlajša populacija nadpovprečno zastopana med tako imenovanimi nahrbtnikarskimi turisti oziroma popotniki. Med določevalne značilnosti turističnih potovanj, ki bi jih lahko povezali s to vrsto turizma, bi (med drugim) lahko prištevali lastno organizacijo turističnega potovanja, fleksibilnost itinerarija, nadpovprečno mobilnost, daljše trajanje potovanja, relativno skromno dnevno potrošnjo (ki pa lahko ob upoštevanju stroškov celotnega potovanja tudi precej preseže stroške ostalih turistov; gl. npr. Loker-Murphy, Pearce, 1995) ... Kot ugotavljajo različni avtorji

(npr. O'Reilly, 2006), ostre meje z drugimi vrstami turizma ni mogoče zarisati, saj se ravnanje nahrbtnikarskih turistov pogosto ne razlikuje od ravnanja ostalih turistov. Na drugi strani številni turisti takšen način potovanja prakticirajo tudi v okviru krajših potovanj (Sørensen, 2003). Zaradi tega je težko izdvojiti samo nekaj značilnosti, ki bi bile pri opredelitvi te vrste turizma ključnega pomena. Ker smo želeli dobiti tudi informacijo o tem, kolikšna je prisotnost tovrstnih potovalnih praks med anketiranci ter v kolikšni meri se ravnanje tistih, ki bi jih lahko uvrstili med popotnike, razlikuje od ravnanja ostalih turistov, smo se pri njihovem opredeljevanju oprli na dva kriterija, in sicer na lastno organizacijo turističnega potovanja (brez pomoči turistične agencije) ter na prenočevanje v več krajih (ki je pogosto povezano s fleksibilnostjo itinerarija). Slednje se tudi tesno navezuje na pojem popotovanja, s katerim je povezano eno od poimenovanj te vrste turistov. (Slovar slovenskega knjižnega jezika (2010), razloži glagol »popotovati« kot »premikati se iz kraja v kraj«.) Sorodna kriterija (lastna organizacija potovanja ter prilagodljivi itinerarij) so pri opisu pravega popotnika oziroma popotništva najpogosteje izpostavili tudi informatorji v raziskavi Vodopivčeve (2004).

V naši anketni raziskavi so ta dva kriterija izpolnjevala zadnja daljša turistična potovanja 141 anketirancev (36,2 % od 390, ki jih je bilo mogoče vključiti v to analizo). Te anketirance v nadaljevanju označujemo kot popotnike, kljub temu da za dobršen del njih ta oznaka ni zares ustrezna. Obe skupini anketirancev smo primerjali glede na trajanje zadnjega daljšega turističnega potovanja (slika 5.5), dejavnosti na njem in glede na velikost potovalne skupine.

Zelo velike razlike med skupinama so bile pri trajanju potovanj (vrednost kontingenčnega koeficienta 0,470), saj je bilo v kategoriji »popotnikov« potovanj, daljših od 14 dni, 37,6 %, pri drugih anketirancih pa le 3,6 %. Pri slednjih je bilo izrazito težišče na 5–7 dni dolgih potovanjih (72,7 %).

Slika 5.5: Trajanje (v dnevih) zadnjega daljšega potovanja (% odgovorov).

Opomba: Kot »popotniki« so označeni tisti anketiranci, ki so na zadnjem daljšem turističnem potovanju (tj. potovanju, ki je vključevalo vsaj štiri prenočitve zunaj doma) prenočili v več krajih in si potovanje organizirali brez pomoči turistične agencije.

Zelo očitne so bile tudi razlike med obema skupinama glede na velikost potovalne skupine (vrednost kontingenčnega koeficienta 0,244), pri čemer so bili »popotniki« nadpovprečno zastopani v kategorijah »sam(a)« in »v dvoje«, v kategorijah »3–5 oseb« ter »6–10 oseb« pa »popotnikov« praktično ni bilo mogoče najti. Popotniški način potovanja je izrazito individualen in le težko kompatibilen z večjimi potovalnimi skupinami, ki praviloma zahtevajo večjo mero vnaprejšnje organizacije in zmanjšujejo prilagodljivost pri izbiri ciljev in aktivnosti.

Preglednica 5.1: Velikost potovalne skupine na zadnjem daljšem turističnem potovanju (% odgovorov).

	Sam(a)	2 osebi	3–5 oseb	6–10 oseb	Več kot 10 oseb	Različno	Skupaj
Popotniki	17,0	43,4	34,0	1,9	0,0	3,8	100,0
Drugi	3,8	32,4	33,9	13,0	13,6	3,2	100,0
Skupaj	5,6	33,9	33,9	11,5	11,7	3,3	100,0

Primerjava obeh skupin je opozorila tudi na nekatere razlike v motivih obeh skupin, ki se kažejo v različnem izboru dejavnosti na potovanju/počitnicah. Te razlike so se pokazale pri dejavnosti »sprostitev, počitek«, ki je bila med popotniki manj zastopana kot med ostalimi anketiranci, ter pri dejavnosti »ogledovanje naravnih in kulturnih znamenitosti«, ki je bila med »popotniki« bolj zastopana (preglednica 5.2). Vrednosti kontingenčnega koeficienta sicer niso bile zelo visoke (najvišja, 0,245, pri »ogledovanju naravnih in kulturnih znamenitosti«), a razlike med obema skupinama so vendarle opazne. To bi lahko kazalo na manj hedonističen in bolj aktiven značaj tistih turističnih potovanj, ki smo jih na tem mestu označili kot popotniška. Na drugi strani je nadpovprečen pomen ogledovanja znamenitosti logična posledica večje mobilnosti tovrstnih turistov.

Preglednica 5.2: Anketiranci glede na dejavnosti na zadnjem daljšem turističnem potovanju.

Glavna dejavnost na turističnem potovanju	Popotniki (%)	Drugi (%)	Hi kvadrat statistika	Kontingenčni koeficient
Sprostitev, počitek	58,5	71,2	6,616	0,129*
Zabava, družabno življenje	56,3	60,4	0,617	0,040
Ogledovanje naravnih in kulturnih znamenitosti	73,2	47,2	25,002	0,245*
Ogledovanje kulturnih, zabavnih, športnih prireditev	11,3	10,4	0,071	0,013
Obisk prijatelja, sorodnikov	15,5	10,0	2,589	0,081
Skrb za zdravje, bivanje v zdravilišču	0,0	0,4	0,569	0,038
Športnorekreacijske dejavnosti	16,9	14,0	0,596	0,039

Opomba: Izbrane so bile dejavnosti oziroma kategorije, ki jih je v svoji raziskavi o turističnih potovanjih slovenskega prebivalstva (Turistična potovanja po značilnostih ..., 2014) uporabil tudi SURS.

* Statistična pomembnost pri stopnji tveganja $\alpha = 0,05$.

Poudariti je treba, da je na manjše razlike med obema skupinama verjetno vplivalo tudi to, da smo v anketnem vprašalniku spraševali le po značilnostih zadnjega turističnega potovanja, ki ni bilo nujno najbolj tipično. Kljub temu tudi ta analiza omogoča dodaten vpogled v nekatere značilnosti mladinskega turizma in popotništva. Rezultati so tudi opozorili, da sta zgolj izbrana kriterija za ločevanje obeh skupin (lastna organizacija potovanja in prenočevanje v več krajih) preveč ohlapna, saj so bila z njima vključena med »popotniška« tudi nekatera potovanja, krajša od tedna dni, kar je premalo, da bi dopuščalo, da bi prišle do izraza temeljne značilnosti popotništva. Po drugi strani pa je bil delež takšnih potovanj med popotniki zelo majhen (24,8 %) in bistveno manjši kot pri ostalih anketirancih (72,7 %), kar vendarle opozarja na zelo velik pomen teh dveh dejavnikov.

Omeniti je mogoče, da je bil po ugotovitvah SURS (Turistična potovanja po značilnostih ..., 2014) I. 2013 delež daljših turističnih potovanj (vsaj štiri prenočitve) med slovenskimi državljani 66,9 %, potovanj, daljših od dveh tednov, pa je bilo le 6,2 %. Neposredna primerjava z rezultati naše raziskave žal ni mogoča, ker so v našem primeru zajeta samo zadnja tovrstna potovanja, v primeru raziskave SURS pa vsa potovanja v letu. Poleg tega se naši podatki nanašajo samo na populacijo v starosti 15–29 let, podatki SURS pa na vse državljane Slovenije. Ne glede na to je mogoče ugotoviti, da tako podatki SURS kot tudi naši podatki kažejo, da je delež turističnih potovanj, daljših od dveh tednov, zelo majhen. V našem primeru je bil ta delež sicer 15,89 %, a se je nanašal le na populacijo v starosti 15–29 let, ki je v okviru prostega časa nadpovprečno aktivna. To hkrati govori o tem, da so tako dolga turistična potovanja razmeroma nevsakdanja, kar jih vendarle v precejšnji meri povezuje tudi s konceptom nahrbtnnikarskega potovanja. Čeprav je mogoče brez težav njihovo trajanje uvrstiti v okvir vsakoletnega počitnikovanja (Sørensen, 2003, dolgotrajnost potovanj, zaradi katere jih ni mogoče uvrstiti v ciklični vzorec počitnikovanja, navaja kot enega izmed možnih kriterijev za opredelitev nahrbtnnikarstva), v praksi vanj očitno ne sodijo. Potemtakem bi se oznaka lahko popotništvo/nahrbtnnikarstvo (»backpacker light«), ki jo uporabi O'Reilly (2006, str. 1006), lahko na njih vsaj deloma nanašala.

Slika 5.6: Mladinski turizem se v precejšnji meri navezuje na t. i. nahrbtnnikarski turizem ali popotništvo. (foto: S. Kavčič)

Če bi na podlagi predstavljenih ugotovitev poskušali okvirno oceniti delež popotniških potovanj med vsemi in bi pri tem kot kriterij uporabili še trajanje potovanja, bi v

našem vzorcu dobili delež 13,6 % (če bi se odločili za najbolj ohlapne časovne kriterije, tj. trajanje več kot dva tedna), 9,49 % (trajanje več kot tri tedne) ali pa 5,1 % (trajanje več kot 30 dni). Te številke bi torej lahko predstavljale grobo oceno zastopanosti potovanj, ki bi po omembe vrednem deležu značilnosti sodila med popotniška, med mlajšo in hkrati nadpovprečno izobraženo slovensko populacijo. Le zadnja številka (5,1 %) bi se nanašala na potovanja, ki po svojem trajanju za večinski del populacije nedvomno ne sodijo v okvir vsakoletnih potovalnih praks, saj presegajo obseg sklenjenega prostega časa, ki je redno (vsakoletno) na voljo.

Verjetno bi bilo tudi v povezavi s popotništvom/nahrbtnikarskim turizmom smiselno, podobno kot v primeru ekoturizma (gl. Weaver, Lawton, 2002), govoriti o popotniškem spektru, kjer popotniški turizem postopoma in težko opazno prehaja v druge oblike turizma. Tudi v okviru mladinskega turizma pa to ostaja izrazito manjšinska oblika turizma.

5.7 Mladinski turizem in njegove posebnosti

Raziskava je podrobneje osvetlila nekatere značilnosti turističnega ravnanja mladih slovenskih turistov. Pri tem kaže najprej omeniti veliko turistično aktivnost mlajše populacije, na katero prepričljivo opozarjajo že redne anketne raziskave SURS. Pomanjkanje (vsaj relativno) finančnih sredstev ni ovira, ki bi zmanjšala turistično udejstvovanje mlajšega prebivalstva, ki očitno pripisuje turističnim potovanjem večji pomen kot slovenska populacija v celoti. To je povezano tudi z drugačnimi motivi in drugačnim življenjskim slogom mlajšega prebivalstva. S tem v zvezi se postavlja vprašanje, v kolikšni meri gre pri tem zgolj za prehodno fazo v prostočasnem življenjskem ciklu te prebivalstvene skupine, v kolikšni pa za trajno spremembo na področju prostočasnega in turističnega ravnanja.

Ugotovljene značilnosti nikakor niso pogojene predvsem (ali celo samo) s starostjo anketirancev, temveč tudi z določeno fazo v njihovem življenjskem ciklu. Tako se potovalno ravnanje mlajših turistov, ki so se zaposlili ali si osnovali družino, zanesljivo razlikuje od ravnanja tistih turistov (tudi starejših), ki nimajo tovrstnih obveznosti. S tem povezana vprašanja presegajo okvir prispevka, bi si pa zaslužila pozornost v prihodnje, saj bi pomagala bolje razumeti ravnanje mladih turistov.

Velika potovalna aktivnost mlajših turistov se kaže tudi v njihovi veliki prostorski mobilnosti in precejšnji zastopanosti daljših turističnih potovanj. Ne glede na to tipična turistična potovanja mladih turistov ostajajo znotraj okvirov »klasičnega turizma«. Pri tem gre večinoma za krajša potovanja, ki so usmerjena na tista območja, ki so hkrati tudi značilna območja množičnega turizma, prevladujejo pa motivi, povezani s soncem, morjem, zabavo in sprostitvijo. Običajno so cilji turističnih potovanj že znane oziroma predhodno obiskane države, kraj bivanja (nastanitve) je en sam, pot do cilja pa je direktna, brez vmesnih ogledov in postankov, ki niso nujni (npr. hrana, WC ...). Potovalna skupina je v večini primerov sestavljena iz 2–5 oseb. Največkrat jo sestavljajo prijatelji oziroma znanci, pogosto pa je sopotnik tudi (ali samo) partner. Oblike turizma, ki ne sodijo v te okvire, so tudi v obravnavani populaciji izrazito manjšinske. Kljub temu je prisotna velika heterogenost turističnih potovanj glede na

njihove značilnosti in pomemben delež turističnih potovanj se po svojih značilnostih razlikuje od zgoraj predstavljenih.

V primeru potovanj, ki vključujejo prenočevanje v več kot enem kraju in jih niso organizirale turistične agencije, gre največkrat za bivanje v do šestih krajih (težišče je na 2–3), za pot med kraji pa je kot glavno prevozno sredstvo najpogosteje uporabljen avtobus, čeprav je spekter uporabljenih prometnih sredstev zelo širok. Potovalna skupina je v povprečju manjša; predvsem skorajda ni večjih skupin. Tudi takšna potovanja običajno vključujejo daljše zadrževanje v enem kraju (ki traja vsaj tri dni). Za ta čas je običajno značilna precejšnja izletniška aktivnost ter ogledovanje naravnih in kulturnih zanimivosti.

Rezultati raziskave kažejo precej bolj zapleteno podobo prostorskih značilnosti velikega dela potovanj, kot bi jo bilo mogoče razbrati iz podatkov statističnih raziskav. Čeprav prevladujejo potovanja, ki so iz kraja bivanja usmerjena v en sam turistični kraj, v katerem je preživet celoten dopust, številni turisti v času posameznega potovanja obiščejo več krajev in na različne načine »uporabljajo« prostor znotraj in okrog njih, pa tudi med njimi (ogledovanje znamenitosti, ukvarjanje s športnorekreacijskimi dejavnostmi ...), s tem pa je zanesljivo povezano tudi njegovo drugačno doživljanje. Za številne turiste tudi meja med turistično destinacijo in prostorom, ki ga je treba na poti do cilja zgolj prepotovati (in sam po sebi predstavlja kvečjemu oviro), ni ostra.

Viri in literatura

- Batinič, D., 2011. Kultura popotništva : analiza popotniških spletnih dnevnikov. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 108 str. URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/batinic-danaja.pdf> (citirano 20. 8. 2014).
- Bizirgianni, I., Dionysopoulou, P., 2013. The influence of tourist trends of Youth Tourism through Social Media (SM) & Information and Communication Technologies (ICTs). *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 73, str. 652–660.
- Braunsberger, K., Wybenga, H., Gates, R., 2007. A comparison of reliability between telephone and web-based surveys. *Journal of Business Research*, 60, str. 758–764.
- Carr, N., 2002. A comparative analysis of the behaviour of domestic and international young tourists. *Tourism Management*, 23, str. 321–325.
- Couper, M. P., Kapteyn, A., Schonlau, M., Winter J., 2007. Noncoverage and nonresponse in an Internet survey. *Social Science Research*, 36, str. 131–148.
- Ekonomsko področje. Statistični urad Republike Slovenije. URL: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Data-base/Ekonomsko/Ekonomsko.asp> (citirano 22. 6. 2014).
- Filej, A., 2011. Tržno komunikacijski načrt za mladinski hotel v Goriških brdih. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/filej-anja.pdf> (citirano 20. 5. 2014).
- Gosar, A., 1989. Potovanja študentov geografije – primer vrednotenja prostora za rekreativne potrebe specifične socialnogeografske skupine prebivalcev Slovenije/Jugoslavije. *Dela*, 6, str. 263–275.
- Gostiša, N., 1999. Družbenogeografske značilnosti turističnih potovanj študentov. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 189 str.

- Koncept razvoja mladinskega turizma v Republiki Sloveniji 2005–2006. 2005. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, 56 str. URL: www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/doc/Koncept_razvoja_mladinskega_turizma_v_RS_2005-2006.doc (citirano 20. 5. 2014).
- Kozlovič, M., 2007. Motivi popotništva. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/kozlovic-mateja.pdf> (citirano 20. 5. 2014).
- Kravanja, B., 2013. Velika plaža, majhna vas : nahrbtnikarstvo in turistični prostori na južnošrilanskih obalnih destinacijah. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva*, 53, 1/2, str. 41–51.
- Loker-Murphy, L., Pearce, P. L., 1995. Young Budget Travelers: Backpackers In Australia. *Annals of Tourism Research*, 22, 4, str. 819–843.
- Medlin, C., Roy, S., Chai, T. H., 1999. World Wide Web versus mail surveys: A comparison and report. URL: http://www.anzmac.org/conference_archive/1999/Site/M/Medlin.pdf (citirano 14. 8. 2014).
- Nagelhout, G. E., Willemsen, M. C., Thompson, M. E., Fong, G. T., van den Putte, B., de Vries, H., 2010. Is web interviewing a good alternative to telephone interviewing? Findings from the International Tobacco Control (ITC) Netherlands Survey. *BMC Public Health*, 10, 351. URL: <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/10/351> (citirano 22. 5. 2014).
- Nastanitvena statistika, letni podatki – vsi objekti. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/02_21645_nastanitev_letno/02_21645_nastanitev_letno.asp (citirano 22. 6. 2014).
- Nastanitvena statistika, mesečni podatki – objekti z najmanj 10 stalnimi ležišči. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/01_21644_nastanitev_mesecno/01_21644_nastanitev_mesecno.asp (citirano 22. 6. 2014).
- Nova spodbuda za evropsko mladino. Bela knjiga Evropske komisije. 2002. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad RS za mladino, 100 str.
- O'Reilly, C. C., 2006. From Drifter To Gap Year Tourist. Mainstreaming Backpacker Travel. *Annals of Tourism Research*, 33, 4, str. 998–1017.
- Pavlič, M., 2013. Mladinski turizem s poudarkom na potovalnih navadah študentov Univerze na Primorskem. Magistrsko delo. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, 103 str. URL: <https://share.upr.si/fhs/PUBLIC/mag-bolon/Pavlic-Marko.pdf> (citirano 20. 5. 2014).
- Perrett C., 2007. Travel Motivation of Independent Youth Leisure Travellers. Master thesis. Winnipeg, University of Manitoba, 198. str. URL: <http://mspace.lib.umanitoba.ca/bitstream/1993/2810/1/Cheryl%20Perrett%20MA%20THESIS%20revised%20Aug%2024.pdf> (citirano 28. 4. 2014).
- Richards, G., Wilson, J., 2004. The Global Nomad: Motivations and Behaviour of Independent Travellers Worldwide. V: Richards, G., Wilson, J. (ur.). *The Global Nomad: Backpacker Travel in Theory and Practice*. Clevedon itd., Channel View Publications, str. 14–39.
- Sellars, A., 1998. The influence of dance music on the UK youth tourism market. *Tourism Management*, 19, 6, str. 611–615.
- Selwyn, N., Robson, K., 1998. Using e-mail as a research tool. *Social Research Update*, 21. URL: <http://sru.soc.surrey.ac.uk/SRU21.html> (citirano 14. 8. 2014).
- Shin, E., Johnson, T. P., Rao, K., 2012. Survey Mode Effects on Data Quality: Comparison of Web and Mail Modes in a U.S. National Panel Survey. *Social Science Computer Review*, 30, 2, str. 212–228.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2010. URL: <http://www.termania.net/slovarji/58/slovar-slovenskega-knjiznega-jezika> (citirano 22. 8. 2014).
- Sørensen, A., 2003. Backpacker Ethnography. *Annals of Tourism Research*, 30, 4, str. 847–867.
- Titan, K., 2009. Nahrbtnikarstvo kot obred prehoda v kontekstu sodobnih identitetnih ne/pripadnosti. Diplomsko delo. Koper, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, 69 str.

- Turistična potovanja po značilnostih potovanj, letno. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/06_potovanja/30_21702_znacilnosti_letno/30_21702_znacilnosti_letno.asp (citirano 22. 6. 2014).
- Udeleženos prebivalcev na turističnih potovanjih, letno. Statistični urad Republike Slovenije. URL: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/06_potovanja/10_21698_udelezenost_letno/10_21698_udelezenost_letno.asp (citirano 28. 4. 2014).
- Venek, M., M., 2007. Popotništvo kot potrošna praksa v postmoderni. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede. URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/Venek-Mojca-Marija.PDF> (citirano 20. 5. 2014).
- Vertot, N., 2009. Mladi v Sloveniji. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije, 127 str. URL: <http://www.stat.si/doc/pub/mladi2009-SLO.pdf> (citirano 20. 5. 2014).
- Vodopivec, B., 2004. Kultura popotništva. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 59 str. URL: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Vodopivec-Barbara.PDF> (citirano 20. 8. 2014).
- Weaver, D. B., Lawton, L. J., 2002. Overnight Ecotourist Market Segmentation in the Gold Coast Hinterland of Australia. *Journal of Travel Research*, 40, str. 270–280.
- Youth in Europe – A statistical portrait. 2009. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 184 str. URL: <http://www.europarl.europa.eu/euroscola/resource/static/files/youth-in-europe.pdf> (citirano 22. 8. 2014).
- Youth Market 2013 Travel Trends. Tourism Australia. URL: <http://www.tourism.australia.com/documents/Markets/Youth-Travel-Trends-December-2013.PDF> (citirano 23. 6. 2014).
- Youth Travel Matters – Understanding the Global Phenomenon of Youth Travel. 2008. Madrid, World Tourism Organization, 103 str. URL: <http://www.e-unwto.org/content/103003/fulltext.pdf> (citirano 20. 5. 2014).